

**პოპ- და როკ-მუსიკის სანჟისაჟი
მუსიკის პირველადი ბინარული ფუნქციის შუაჟა**

ჩემი მოხსენება შედგება ორი ძირითადი ნაწილისაგან:

პირველ ნაწილში მე განვიხილავ თანამედროვე პოპულარული მუსიკის უკვე არსებულ დაყოფას ორ სტილურად განსხვავებულ ჯგუფად: პოპ-მუსიკად და როკ-მუსიკად. მოხსენების მეორე ნაწილში მე შევეცდები პოპულარული მუსიკის ეს ორი სტილი დავუკავშირო ადამიანური მუსიკის პირველად ბინარულ ევოლუციურ ფუნქციას.

სანამ გადავალ მოხსენების ორ ცენტრალურ მონაკვეთზე, მინდა გავაკეთო პატარა შესავალი, სადაც კარგი იქნება გავისხენოთ რამდენიმე მნიშვნელოვანი ელემენტი, რაც აკავშირებს ტრადიციულ (ხალხურ) მუსიკას თანამედროვე პოპ- და როკ-მუსიკასთან.

1. ხალხური მუსიკის მატარებლებსა და შემქმნელებს, ისევე, როგორც პოპ და როკ მუსიკოსებს, როგორც წესი, არ აქვთ მიღებული აკადემიური მუსიკალური განათლება და არ ფლობენ მუსიკალური დამწერლობის უნარს. კლასიკურად განათლებული მუსიკოსებისაგან განსხვავებით, რომლებიც წლების განმავლობაში სწავლობენ კომპოზიციის, ჰარმონიის, პოლიფონიისა და გარკვესტრების პრინციპებს და წესებს, ისინი მისდევენ „ყურის“ დიქტატს: „თუ მოგწონს — გამოიყენე!“

2. ისტორიული წარსულის დიდი ნაწილის განმავლობაში, ხმის ჩანერის თანამედროვე ტექნოლოგიის გამოჩენამდე, ხალხური და პოპ-როკ-მუსიკოსები გადასცემდნენ რეპერტუარსა და სხვა არსებულ ცოდნას მხოლოდ ზეპირად, რის საფუძველზე იქმნებოდა ორიგინალური სიმღერის მრავალი ვარიანტი;

3. ხალხური და პოპ-როკ-მუსიკოსები ხშირად ერთად ქმნიან ორიგინალურ კომპოზიციებს (განსაკუთრებით, მრავალხმიან კულტურებში), რამდენიმე შემოქმედებითი ნიჭის მქონე ადამიანის ერთობლივი ძალისხმევით;

4. არც ხალხური და არც პოპ-როკ-მუსიკოსები არ მისდევენ კლასიკურ მუსიკაში მიღებულ სამემსრულებო კანონს, სადაც შემსრულებლებს და მსმენელებს შორის ყოველთვის დაცულია მკაცრი ბარიერი. ხალხური და პოპ-როკ-მუსიკოსები, როგორც წესი, მისდევენ შესრულების ე.წ. „თანამონაწილეობით“ მოდელს, ასე რომ სოფლებების თავშეყრაზე და პოპ-როკ მუსიკის კენცერტებზე ხშირად ყველას შეუძლია თანამონაწილეობა, სიმღერაში და ცეკვაში ჩართვა, ტამის აყოლება, და საერთოდ, ემოციების თავისუფლად გამოხატვა (იხ., მაგ., Brown, 2014).

როგორც ვხედავთ, ბევრი ობიექტური ფაქტორი არსებობს, რომ გავამართლოთ ჯონ ლენონის სიტყვები „როკ-ენ-როლი დღევანდელი ხალხური მუსიკაა.“ მართლაც, პოპ და როკ მუსიკას იმდენი აქვს საერთო ხალხურ მუსიკასთან, რომ შეიძლება ჩაითვალოს ტრადიციული (ხალხური) მუსიკის თანამედროვე ნაირსახეობად.

ახლა კი, იმისათვის რომ მოვიძიოთ თანამედროვე პოპ და როკ მუსიკის პირველადი სათავეები, გადავიდეთ მოხსენების შესავლიდან პირველ ნაწილზე, სადაც განხილული იქნება თანამედროვე პოპულარული მუსიკის ორ ჯგუფად, „პოპ“ და „როკ“ მუსიკალურ სტილებად დაყოფის თავისებურებები.

ნაწილი პირველი: დიქტომია პოპულარულ მუსიკაში: პოპ-მუსიკა და როკ-მუსიკა

თანამედროვე პოპულარული მუსიკის მთელი არსებული ნაირსახეობების ორ დიდ ჯგუფად, პოპ და როკ მუსიკალურ სტილებად დაყოფას დიდი ტრადიცია გააჩნია, თუმცა ზუსტი საზღვრები მათი შორის არასოდეს ყოფილა დადგენილი და შეთანხმებული. ამ მოხსენებაში მე ვაპირებ დავადგინო ეს საზღვრები, მაგრამ ჩემ მიერ შემოთავაზებული დაყოფა მხოლოდ ერთი შესაძლო ვარიანტია და თვით მოხსენების მიზნებიდან გამომდინარეობს.

ქვემოთ მე შევეცდები ჩამოვყალიბო პარამეტრების სია, რომლებსაც შეუძლიათ დაგვეხმარონ თანამედროვე პოპულარული მუსიკა დავყოთ ორ კონტრასტულ ჯგუფად — პოპ და როკ სტილებად.

დღევანდელი მუსიკოლოგია, როგორც წესი, პოპის და როკის კლასიფიცირებისას აკეთებს კონცენტრაციას ისეთ სუბიექტურ ელემენტებზე, როგორცაა „აუთენტიკურობა“ და „კომერციულობა“, სადაც როკი განისაზღვრება, როგორც აუთენტიკური მოვლენა, ხოლო პოპი კი — როგორც კომერციული მოვლენა. ჩემს მოხსენებაში მე თავი ავარიდე ამ სუბიექტურ ფაქტორს და მსმენელებს ვთავაზობ რამდენიმე შედარებით ადვილად დასადგენი და ობიექტური პარამეტრის გამოყენებას.

განსხვავებები პოპ და როკ მუსიკის სტილებს შორის შეიძლება მოინახოს მრავალ ასპექტში: მელოდიკის ტიპში, სასიმღერო სტილში, ჰარმონიის გამოყენებაში, საკრავების გამოყენებაში, საერთო ხმოვანებაში, სიმღერის გზავნილში, შემსრულებლების ქცევაში სცენასა და ცხოვრებაში, სტილის მიმდევრების ქცევაში კონცერტებსა და ცხოვრებაში და ამ სტილის სიმღერების ზოგად პოპულარობაში.

ახლა კი ნება მომეცით ძალიან მოკლედ აღვნიშნო განსხვავებები პოპ და როკ მუსიკაში ზემოთ აღნიშნული ფაქტორების მიხედვით:

მელოდია. პოპ-სიმღერების მელოდიებს აქვთ საშუალო ან ფართო დიაპაზონი და ხასიათით უფრო სასიმღეროა, მაშინ როცა როკ-სიმღერების მელოდია უმეტესად გამოირჩევა პატარა დიაპაზონით მაღალ რეგისტრში და ხშირად წარმოადგენს ტექსტის რეჩიტაციას.

სასიმღერო სტილი. პოპ-სიმღერები იყენებენ ძალიან ფართო დიაპაზონის ემოციებს. აქ ვხვდებით ფაქიზი სტილიდან დაწყებული ალტაცებული ყვირილით დამთავრებული. როკ-სიმღერების სასიმღერო სტილი უაღრესად დაძაბულია, აგრესიულია და ხშირად შეიცავს განრისხებულ ყვირილს.

ჰარმონია. პოპ-სიმღერების ჰარმონიული ენა, როგორც წესი, ეყრდნობა სრულ აკორდებს, უმეტესად სამხმოვანებებსა და სეპტაკორდებს, ზოგჯერ გამოიყენება უფრო რთული შედგენილობის ჯაზ-აკორდებიც. ჰარმონიის წამყვანი ფორმაა ჰომოფონია (მელოდიური ხაზი აკორდული თანხლებით). როკი იყენებს უფრო მინიმალისტურ ჰარმონიებს, თავს არიდებს სრულ სამბგერიან აკორდებს. სრული აკორდების ნაცვლად როკი ეყრდნობა ორბგერიან ინტერვალებს, უფრო ე.წ. „წმინდა“ ინტერვალებს, კვარტებს და, განსაკუთრებით, კვინტებს. ეს ინტერვალები (რომლებშიც აღებულია აკორდის მხოლოდ ფუძე და კვინტური ბგერა) ცნობილია როგორც „კვინტაკორდი“, ან „ძალისმიერი აკორდი“ (power-chord). როკში ხშირად ინტერვალზე აცხილებულია და საერთოდ არაა ჰარმონია, ეს ხდება როცა ორივე მელოდიური საკრავი (სოლო და ბას გიტარები) უკრავენ ერთად მსგავს ერთხმიან მელოდიას, ანუ „რიფს“. როკში ზოგჯერ იყენებენ რთულ და სრულ აკორდებსაც, მათ შორისაა პოპულარული დისონანსური აკორდი, რომელიც შეიცავს ერთდროულად აღებულ მაჟორულ და მინორულ ტერციებს და ცნობილია სახელწოდებით „ჯიმი ჰენდრიქსის აკორდი“ (დო-მი-სიბემოლი-მიბემოლი). ურთიერთობა ვოკალურ პარტიასა და საკრავიერ „რიფებს“ შორის როკ-მუსიკაში უფრო კონტრასტულ ეყრდნობა, ვიდრე ჰომოფონიას;

საკრავები. პოპი იყენებს საკრავების დიდ მრავალფეროვნებას, დაწყებული მხოლოდ ერთი საკრავიდან (ხშირად გიტარა, ან ფორტეპიანო), და დამთავრებული ძალიან დიდი ორკესტრებით (რომლებიც შეიცავენ კლასიკურ და ჯაზის საკრავებს, როგორცაა ვიოლინოები, საქსაფონი და ა.შ.). როკ-ანსამბლები უფრო ერთგვაროვანია და, უმეტესად, ეყრდნობა სამ საკრავს, ესენია ნამყვანი (სოლო) გიტარა, ბას გიტარა და დასარტყამები, რასაც ხშირად ემატება ცალკე მომღერალი. „დისტორტულ“ (შეცვლილი ხმის მქონე) გიტარის ტემბრი გამოიყენება როგორც პოპში, ისე როკში, თუმცა პოპში ის შედარებით იშვიათია, ხოლო როკში იგი სრულიად გაბატონებულია.

ზოგადი ხმიანობა. პოპის ზოგადი ხმოვანება სხვადასხვანაირი შეიძლება იყოს, ნაზიდან დაწყებული საკმაოდ ხმამაღალ და ენერგიულ ხმიანობამდე, მაგრამ ის მაინც არაა გადამეტებულად მძიმე და შემანუსხებელი. როკის ზოგადი ხმოვანება, როგორც წესი უაღრესად ხმამაღალი და აგრესიულია;

გზავნილი. პოპ-სიმღერების გზავნილი („იდეა“) უმეტესად პოზიტიურია. სიმღერების ნამყვანი თემაა სიყვარული. საპროტესტო სიმღერებშიც კი ხშირად აქცენტი გაკეთებულია პოზიტიურ ელემენტზე. როკ-სიმღერების გზავნილი უმეტესად შეიცავს უარყოფთ ემოციებს, აგრესიას, შიშს, ძალადობას. სიყვარულის მაგივრად ლაპარაკია სექსზე, ხშირად იხსენიება ქვესკნელის ძალები, სატანა, ჯოჯოხეთი, შიში, კომმარები, ტკივილი, სიკვდილი;

არტისტების ქცევა. პოპ-მუსიკოსები სცენაზე ყოფნისას უმეტესად ცდილობენ მოიქცნენ კარგად, დაწყებული ზრდილობიანი ქცევით და დამთავრებული მსუბუქი პროვოკაციული ქცევით, თუმცა, ის, თუ რას ნიშნავს „მსუბუქი პროვოკაციული ქცევა“ შეიძლება ძალიან განსხვავებული იყოს სხვადასხვა კულტურაში. როკ-მუსიკოსები ხშირად ცდილობენ მსმენელებზე მოახდინონ ძლიერი შთაბეჭდილება თავისი ანტი-სოციალური ქცევით: ისინი მიმართავენ ბილნ სიტყვებს, აკეთებენ უზრდელ შესტებს, შიშვლდებიან. ისინი ცდილობენ შექმნან „ცუდი ბიჭების“ იმიჯი თავისი ყოველდღიური ცხოვრებითაც, ამიტომ ისინი ზოგჯერ ხვდებიან პოლიციაში, იყენებენ ნარკოტიკებს, მათი სიმღერები ხშირად აკრძალულია რადიო არხებზე და მათი კონცერტები ზოგჯერ უქმდება.

მსმენელების ქცევა. მსმენელების ქცევა პირდაპირ არის მოქცეული შემსრულებლების ქცევის გავლენის ქვეშ. პოპ-კონცერტის დროს მსმენელები უმეტესად, მღერიან და ცეკვავენ. როკ-მუსიკის მსმენელები ხშირად უფრო უხეშად იქცევიან. გარდა სიმღერისა და ცეკვისა, ისინი ენერგიულად პასუხობენ სცენიდან ნამოსულ ბილნსიტყვაობასა და საზოგადოებაში მიუღებელ შესტებს. აგრესია ვრცელდება სცენიდან დარბაზებში, განსაკუთრებით ე.წ. „მოშპიტში“ (ესაა სცენასთან ახლოს ცეკვისათვის დატოვებული ტერიტორია). აქ ცეკვა ხდება აგრესიული, შეიცავს მოცეკვავეთა ჯგუფების აგრესიულ შეჯახებას ერთმანეთთან. საშუალო დონის ძალადობა და ჩხუბები როკ მუსიკის კონცერტების მერე საკმაოდ ჩვეულებრივი მოვლენაა.

ზოგადი პოპულარობა. მიუხედავად იმისა, რომ როკ-ანსამბლებს ყავთ ძალიან თავდადებული გულმემატიკორები, მინც დიდი განსხვავება არსებობს პოპ და როკ მუსიკის ზოგად პოპულარობაში და ჩარტებში სიმღერების განთავსებაში. პოპ-სიმღერები თავისი პოზიტიური გზავნილით, როგორჩ წესი, სრულიად ბატონობენ პოპულარობის ჩარტებში. რაც შეეხება როკ-სიმღერებს, უდიდესი როკ-სიმღერებიც კი იშვიათად აღწევენ მაღალ ადგილებს. მაგალითად, ლედ ზეპელინგების კლასიკური სიმღერა „სამოთხეში მიმავალი კიბე“ ინგლისურ და ამერიკულ ზოგადი პოპულარობის ჩარტებში 30-ე ადგილზე მაღლა ვერ ავიდა.

იმისათვის რომ დავასრულოთ მოხსენების პირველი ნაწილი, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ თანამედროვე პოპულარულ მუსიკაში შეიძლება გამოიყოს ორი ძალიან განსხვავებული სტილური კატეგორია. პირველი მათგანი პოზიტიურია, მსუბუქი, ცდილობს მსმე-

ნელი გაართოს, მოხიბლოს და მისი აღტაცება გამოიწვიოს, მეორე კი აგრესიულია, მძიმე, გამოხატავს ნეგატიურ გრძნობებს, შიშს, სიძულვილს, ცდილობს მსმენელი დაშოკოს აგრესიული ქცევით.

იმისათვის, რომ თავიდან ავიცილოთ შესაძლო გაუგებრობა, აქ აუცილებელია ვახსენო, რომ ჩემი მოხსენების მიზნებიდან გამომდინარე, მე სადემარკაციოს ხაზს პოპსა და როკ სტილებს შორის ვათავსებ სპეციფიკურ ადგილას, რაშიც კოლეგები, შეიძლება, არ დამეთანხმონ. კერძოდ, ჩემთვის როკი იწყება „მძიმე მეტალის“ („ჰევი მეტალ“) სტილიდან (ლედ ზეპელინგები, ჯიმი ენდრიქსი) და გადადის კიდევ უფრო მძიმე სტილებში. „ჰევი მეტალთან“ შედარებით მსუბუქი სტილები ჩემს მოდელში ერთიანდებიან პოპ-მუსიკის სტილში. როგორც ყოველთვის, არის სიმღერები, რომლებიც ამ ორი დიდი ჯგუფის გასაყარზე თავსდებიან, რადგან შეიცავენ ორივეს — პოპისა და როკის ნიშნებს. ასეთ სიმღერებში, როგორც წესი, გამოყენებულია პოზიტიური გზავნილი, ზოგჯერ იხმარება სრული აკორდები და ფართო დიაპაზონის მელიოდიები (პოპ ელემენტები), ამავე დროს, ამ სიმღერებში ხშირია „power-chord“-ები, ბატონობს „დისტორშენის“ გიტარის ხმა, მძიმე დასარტყამი საკრავის ხმიანობა და ზოგადი მძიმე ხმოვანება. ასეთი „კომბინირებული“ სტილის პოპ-როკ სიმღერის კარგი მაგალითია, მაგალითად, ასამბლ ვან ჰალენის სიმღერა „ოცნებები“.

ისიც ძალიან მნიშვნელოვანია, გვახსოვდეს, რომ „როკ მუსიკის“, როგორც მოვლენის შინაარსი იცვლებოდა და დღესაც იცვლება. როკ სტილი თანდათან უფრო მძიმე, აგრესიული და ხმამაღალი ხდება. ასე რომ, ის სიმღერები, რაც მაგალითად 60-იან წლებში ითვლებოდა როკ სტილად, დღეს ჟღერს უფრო როგორც პოპ-სტილის სიმღერები (ასეთია, მაგალითად, როლინგ სტოუნების და განსაკუთრებით ბიტლზების სიმღერების უდიდესი ნაწილი). ზოგადად რომ ვთქვათ, როკის ხმიანობა სულ უფრო და უფრო მძიმდება და აგრესიული ხდება, ასევეა მუსიკოსების საქციელიც. როგორც კი საზოგადოებაში მიუღებელი საქციელის ზოგიერთი ნორმები ხდება ასე თუ ისე მიღებული, როკ მუსიკოსები აგრძელებენ ჯერ კიდევ არსებული შეზღუდვების რღვევას, საზღვრების კიდევ უფრო შორს გადატანისთვის დაუსრულებელ ბრძოლას.

ნაწილი მეორე. რამდენად ღრმა არის პოპის და როკის სტილების ფესვები?

მუსიკოლოგიაში დამკვიდრებულია ტრადიცია, რომ დავეუკავშიროთ თანამედროვე პოპ და, განსაკუთრებით, როკ მუსიკის ფესვები აშშ-ში მოწინააღმდეგე ჩაყვანილი აფრიკელების მუსიკალურ ტრადიციებს (იხილეთ, მაგალითად, Middlestone, 1972, 1990). მე სრულებით ვემხრობი ამ იდეას, მაგრამ მაინც მინდა უფრო ღრმად წავიდე თანამედროვე პოპულარული მუსიკის სტილების ისტორიული წანამძღვრების ძებნაში. კერძოდ, მე მინდა რომ თანამედროვე პოპულარული მუსიკის ორი დიდი ჯგუფის (პოპის და როკის) არსებობა დავეუკავშირო პირველადი ადამიანური მუსიკის ორ ძალზე განსხვავებულ ევოლუციურ ფუნქციას.

ჩემს რამდენიმე წიგნში (ჟორდანია, 2011, 2014, 2017) მე ვამტკიცებდი, რომ ადამიანის სიყვარული სიმღერისადმი (და, გასაკუთრებით, ჯგუფური სიმღერისადმი) არის შედეგი არა კულტურული გამოგონებისა, არამედ შედეგი ბუნებრივი შერჩევის ძალების მოქმედებისა. ჩემი მოდელის მიხედვით, ჩვენი წინაპრები იყენებდნენ ორი ძალიან განსხვავებული სტილის მუსიკას, ორი, ასევე, განსხვავებული ფუნქციისათვის. რა ფუნქციები იყო ეს:

მუსიკის პირველი ფუნქცია: რელაქსაცია.

დაბალხმიანი ჯგუფური ლილინი იყო ძალიან მნიშვნელოვანი საშუალება, რომ შექმნილიყო წყნარი და დამამშვიდებელი ატმოსფერო ჯგუფის წევრებისათვის. ეს ასეა

ბევრ სოციალური ჯიშის ცხოველში (ცხენებში, ძროხებში), რომლებიც ერთად ყოფნისას გამუდმებით გამოსცემენ ე.წ. „საკონტაქტო ხმებს“. ამ ხმების, ფუნქცია არის ჯგუფის წევრებს შორის გაავრცელოს შეგრძნება, რომ ყველაფერი მშვიდადაა და რომ არ არის შემჩნეული არავითარი საფრთხე მტაცებლების მხრიდან.

აღნიშნულ საკონტაქტო ხმებს აქვს, ასევე, მეორე ფუნქცია: შეატყობინოს ჯგუფის წევრებს თუ რაიმე საშიში და მოსაზრებელი გამოჩნდა. როგორ ხდება ეს? იმის მაგივრად, რომ გამოიყენონ საფრთხის სიგნალი, ბევრი სოციალური ჯიშის ცხოველი იყენებს სიჩუმეს. ადამიანის წინაპარი, რომელიც ამკარად სოციალური არსება იყო, მოსალოდნელია, რომ ასევე იყენებდა სიჩუმეს საფრთხის შეტყობინებისთვის. დღესაც კი, სრული სიჩუმე ადამიანებში ქმნის ფსიქოლოგიურ დაძაბულობას და შეიძლება გამოწვიოს დაუძლეველი პანიკური შიშის შეტევა. ამის გამოა, რომ ადამიანთა უმეტესობა იყენებს სხვადასხვა ხერხს (ლილინს, სტვენას, თითების კაკუნს, საკუთარ თავთან ლაპარაკს), რომ თავიდან აიცილოს სიჩუმე სრული სიჩუმე.

აკენის ნანა, რომელსაც მშობლები უმღერიან ბავშვებს დასაწყნარებლად, ალბათ, მუსიკის (ლილინის) სწორედ ამ უძველესი ფუნქციის მატარებელია. მე ადრევე გამოვთქვი მოსაზრება, რომ აკენის ნანის ფუნქციას უძველეს, ჯგუფურად მცხოვრებ ჰომინიდებში, ალბათ, ასრულებდა ერთიანი ჯგუფური ლილინი. ერთ-ერთი მშობლის მიერ ნამღერი ნანა, როგორც ჩანს, არის შედარებით გვიანდელი მოვლენა, რომელიც შეიქმნა მას შემდეგ, რაც ჯგუფები დაიშალა და ადამიანებმა დაიწყეს ოჯახებად ცხოვრება, ცალ-ცალკე საცხოვრებლებში. ნაზი მუსიკის მოსმენა ძალიან ძლიერ ფსიქოლოგიურ (დამაწყნარებელ) ეფექტს ახდენს ადამიანზე და არამარტო ბავშვებზე, არამედ მოზრდილებზეც. ბოლო წლების განმავლობაში დამაწყნარებელი მუსიკა და სიმღერა ფართოდ გამოიყენება ოფიციალურ მედიცინაში, სახელწოდებით „მუსიკალური თერაპია“. (ტრადიციულ საზოგადოებაში, როგორც ვიცით, მუსიკის ეს ძალა ცნობილი იყო ათასობით წლით ადრე).

მუსიკის მეორე ფუნქცია: ბრძოლისათვის მომზადება

მეორე და სრულიად განსხვავებული მიზანი მუსიკალური ბგერების გამოყენებისა ჩვენს წინაპრებში იყო ჯგუფის წევრების მომზადება ბრძოლისათვის, მათში ჯგუფური ერთობისა და მონინალდეგისადმი აგრესიის გაღვიძება, ე.წ. „საბრძოლო ტრანსის“ მდგომარეობის გამოწვევა. ეს მდგომარეობა სასიცოცხლოდ აუცილებელი ხდებოდა, როდესაც ჯგუფის წევრებს უნევდათ სასტიკი შეტაკება მტაცებლებთან ან მეტოქე ჯგუფებთან. ეს იყო სრულებით სხვა ტიპის მუსიკა, სრულებით სხვა ხმოვანებისა და სრულებით სხვა ფსიქოლოგიური ეფექტის მქონე.

ხმადაბალი ლილინისგან განსხვავებით, რაც ყოველდღიური ცხოვრების ნაწილი იყო, მუსიკის ეს სტილი დიდ ენერგიას მოითხოვდა, და მკავრად იყო დაკავშირებული შედარებით ხანმოკლე რიტუალურ ქცევასთან. ეს სტილი ეყრდნობოდა უაღრესად ხმამაღალ სიმღერას დისონანსურ ინტერვალებში, დროდადრო დაძაბულ ყვირილს, ენერგიულ დამაშინებელ სხეულის მოძრაობებს (ცეკვის წინაპარი), ფეხების მიწაზე დარტყმას, ტაშისა და ქვების ცემას და ყველაფერი ეს ხდებოდა მძაფრი განმეორებადი რიტმული ფორმულების თანხლებით.

ეს ხმაურიანი რიტუალი მიმართული იყო ორი მიზნისაკენ: 1. მონინალმდეგის დასაშინებლად (მტაცებლების, ან მტრების — ეს იყო გარეგანი ეფექტი) და (2) რიტუალში მონაწილე ჯგუფის წევრების გასაერთიანებლად (შინაგანი ეფექტი).

გარეგანი ეფექტის მიზანი იყო მონინალმდეგეში გამოწვევა ფსიქოლოგიური შოკი აუდიო და ვიზუალური შეტევით. ახალზელანდიელი მაორის ტომის ცნობილი საბრძოლო ცეკვა „ჰაკა“, რომელიც დღეს წარმატებით გამოიყენება ახალზელანდიელი რაგბისტების მიერ ყოველი მატჩის დაწყების წინ მონინალმდეგეების დასაშინებლად, ალბათ, დღე-

სათვის ამ უძველესი საბრძოლო რიტუალის ყველაზე ფართოდ ცნობილი მაგალითია.

მეორე, **შინაგანი** და, ალბათ, კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი მიზანი ამ ჯგუფური რიტუალური ქმედებისა იყო რიტუალის მონაწილეებში „საბრძოლო ტრანსის“ მდგომარეობაში გადაყვანა. ესაა ტვინის შეცვლილი მდგომარეობა, რომელშიც მონაწილეები ჰკარგავენ შიშისა და ტკივილის შეგრძნებას, სრულებით არ ადარდებთ საკუთარი უსაფრთხოება და მოქმედებენ ჯგუფის (ოჯახის, ხალხის, რელიგიის) ინტერესების მიხედვით, თანაც ხშირად ბრძოლის პროცესში არაბუნებრივად გაზრდილ ფიზიკურ ძალას ავლენენ (იხ. Wade, 2016).

საბრძოლო ტრანსის ფენომენი ფართოდაა ცნობილი მსოფლიოს უძველესი ლიტერატურული წყაროებიდან (გილგამეში, ილიადა და ა.შ.) დღევანდელ დღემდე და ცნობილია, რომ თანამედროვე დასავლური სამყაროს მებრძოლები დღესაც აქტიურად იყენებენ ჯგუფურ ცეკვასა და სიმღერას საბრძოლო დავალებაზე წასვლის წინ (Pieslak, 2009). მიუხედავად ასეთი ღრმა ისტორიული ფესვებისა და მისი მნიშვნელობისა, საბრძოლო ტრანსის ფენომენი დღემდე არაა სერიოზულად გამოკვლეული.

დაბოლოს, პატარა დასკვნა მოხსენების ბოლოს:

ჩემს მოხსენებაში მე შევეცადე დამეკავშირებინა მუსიკის ორი ძალიან განსხვავებული ევოლუციური ფუნქცია: (1) დამანყნარებელი ნაზი ხმით კომფორტული და უსაფრთხო ფსიქოლოგიური მდგომარეობის შექმნა და (2) ხმამაღალი ხმის „კედლით“ აგრესიული ხმოვანების შექმნა მონიშნავს შესამინებლად და ჯგუფის წევრების საბრძოლო ტრანსში გადაყვანა, იყო ევოლუციური წინაპარი პოპულარული მუსიკის დღევანდელი ორი დიდი ჯგუფის — პოპ-მუსიკისა და როკ-მუსიკის სტილებისა. ამ ორი პირველადი ევოლუციური ფუნქციის გარდა მუსიკას კიდევ ბევრი სხვა ფუნქციაც უნდა ჰქონოდა (ზოგი ადრინდელი, ზოგი შედარებით გვიან შექმნილი), მაგრამ მე მინდოდა სწორედ ამ ორი პირველადი (და, ალბათ, ყველაზე ადრეული) პოპულარული ფუნქციის განხილვა დღევანდელი პოპულარული მუსიკის ორი სტილის შექმნაზე.